

■ 10: *Dil ne zaman araç, ne zaman amaç olmuştur / olmalıdır?*

Dil, insanlar arasında bir anlaşma aracıdır. Dilin en önemli işlevi, budur. Dilin bu işlevinin yerine gelmesi için, anlaşacak insanların o dili bilmesi gerekir. İnsanlar yabancı bir dille de anlaşabilirler. Ancak ikinci dilin öğrenilmesi daima zahmetli ve problemlidir. Zeka seviyesi ne olursa olsun, herkesin çocukluğunda öğrendiği bir dili vardır. Bu, ana dilidir. O dili o toplumda yaşayan bütün insanlar öğrenir ve bilir. O toplum, kendine mahsus özelliklerini koruduğu müddetçe, o dil orada yaşar ve o toplumun üyelerinin kendi aralarında anlaşmalarını sağlar.

Anlaşma, yalnızca aynı zaman kesiti içinde olmaz. Geçmişte yaşamışların bugünkülerle, bugün yaşamakta olanların da gelecekte yaşayacaklarla anlaşmaları da dil sayesinde gerçekleşir. Tabii ki bu anlaşma karşılıklı konuşma şeklinde değil, yazı ile olur. Onun için dil, bir konuşma aracından çok bir anlaşma aracıdır. “Konuşma” kelimesi, onun işlevini belirtmekte eksik kalır. Yani “Ko-

nuşma aracı" değil, "anlaşma aracı" demek daha doğrudur.

Dil, tarihin değişik zaman dilimleri içinde yaşamış insanlar arasında anlaşma aracı olduğu gibi, aynı zaman diliminde, fakat farklı coğrafya parçalarında yaşayan insanlar için de bir anlaşma aracıdır. Aynı yurt üzerinde farklı bölgelere gidilse de, o toplumun dili, yani ana dil, tek anlaşma aracıdır.

En gelişkin ve en geniş sosyal bir kurum olan millet hayatında dilin, o milletin üyelerini toplayıcı, birbirine bağlayıcı, günlük hayatını devam ettirici, millî ve manevî değerlerini gelecek kuşaklara taşıyıcı bir işlevi vardır. Böylece dil, anlaşırma işlevini, zamanı ve mekanı farklı insanlar arasında da gerçekleştirmiş olur.

Günlük dilde bölgeler arasında konuşma farklılıkları olduğu gibi, geçmişin dili ile günümüzün dili arasında da değişiklikler vardır. Bugünkü dil ile gelecek kuşakların dili de tıpatıp aynı olmayacaktır. Canlı bir varlık olan dil, gelişecek ve değişecektir. Ancak ne kadar gelişip değişse de yine ondaki bir çok şey ya aynı veya benzer olarak kalacaktır. Hele, adına "dil sistemi" dediğimiz şey, hemen hemen hiç değişmez. Bu sebeptendir ki, ayrıntılardaki farklılıklar, anlaşmayı geçersiz kılacak boyutta olmaz. Dil de anlaşırma işlevini her zaman yerine getirmiş olur.

Evet, dil bir anlaşma aracıdır. Konuşma ve yazılı metinler vasıtasıyla insanların anlaşmalarını sağlar. Sadece anlaşan insanlar bir arada yaşayabilir, aynı ülkü ve

inançlar etrafında toplanıp milli varlıklarını devam ettirebilirler. Dil, insanın ferdi ve milli varlığını sürdürebilmesine en büyük yardımcı olduğundan, onun mutluluğu için aynı zamanda bir amaçtır.

Kısacası dil hem araç, hem amaçtır.